

## TERİMLER

- analoji, analogik baskı** Ses, yapı, anlam bakımından bazı sözcüklerin örnek alınarak yeni bir sözcük türetilmesi veya var olan bir sözcüğün örnek alınan sözcüklere benzetilmesi, *örnekseme, analogie*. Örn. Türkçede *çerge* yanında kullanılan *çergi* biçiminin *sergi, yaygi, yazgi* gibi türevlerin analogik baskısı altında oluşması gibi.
- benzeşmezlik** Bir sözcükte yan yana veya birbirine yakın duran, boğumlanma nitelikleri bakımından birbirinin aynı veya benzeri iki ünsüzden birinin kendi boğumlanma noktasını diğerinden ayırarak başka bir ünsüze dönüşmesi, *dissimilation*. Örn. Arapça *‘aṭṭār* ‘güzel kokulu yağlar satan kimse’ biçimindeki sözcükte yan yana bulunan aynı ünsüzden biri bu ses olayı sonucunda *aktar*’a çevrilmiştir.
- calque** bk. *çeviri alıntısı*.
- contamination** Sözcüklerin bazen ses, bazen anlam bazen de hem ses hem anlam bakımından birbirine karışması, *bulaşma*. Örn. Türkçede çeneye verilen *eşek* adına *çeyne-* ‘çiğnemek’ fiilinin bulaşması sonucunda *eşek* > *çeşe* > *çene* biçiminin ortaya çıkması gibi.
- çeviri alıntısı** Bir dilin söz varlığındaki öğelerin bir başka dile doğrudan doğruya çeviri yoluyla aktarılması, *calque, loan-translation*.
- dissimilation** bk. *benzeşmezlik*.
- doublet** Aynı sözcük oldukları, aynı anlamı taşıdıkları hâlde zamanla ses ve anlam farklılığıyla ortaya çıkan ikili biçim, *ikiz kelime*. Örn. Arapça *‘aḳīda* biçimi Türkçede *akide* olarak kullanılırken halk dilinden geçen *ağda* sözünün yaygınlaşması gibi.
- euphémique** bk. *euphémisme*
- euphémisme** Açıkça söylenmesi uygun görülmeyen bir adlandırmayı, bir olguyu dolaylı yoldan ifade etmek, *örtmece*.
- gémination** İç seste iki ünlü arasındaki ünsüzün boğumlanması sırasındaki tekrarlanma sonrasında ünsüzün ikizleşmesi olayı, *ikizleşme*. Örn. Türkçe *bozbakkal* adının ikinci bölümündeki *bakkal* yerine ikizleşme sonucunda *bakkal* biçimi kullanılmıştır. Ağzlarda *yeddi, sekkiz, dokkuz* gibi biçimler de birer *gémination* örneğidir.

**göçüşme** Sözcük içerisinde yan yana veya uzakta bulunan ünsüzlerin yer değiştirmesi olayı, *métathèse*. *Métathétique* = *göçüşmeli*. Örn. Ağızlarda *çömlek* yanında geçen *çölmek* yan yana bulunan ünsüzlerin, deve dikenini anlamındaki *kangal* sözünün *kalağan* (> \**kalgan*) > *kangal* biçimini alması da uzaktaki ünsüzlerin göçüşmesi sonucundadır.

**göçüşmeli** bk. *göçüşme*.

**hapax legomenon** Yazılı kaynaklarda yalnızca bir kez geçen, başka bir dönemde, eski yeni bir başka diyalekte görülmeyen veya yalnızca bir yerleşim biriminin ağzında geçen sözcükler, *gölge sözcük*. Örn. *Dumlu* 'soğuk' sözünün kökü olduğu düşünülen *tum* 'soğuk' sözü Orta Türkçede *gölge* sözcük olarak bir kez geçer.

**imitative** bk. *yansımali*.

**lapsus** bk. *sürçme*.

**loan-translation** bk. *çeviri alıntısı*.

**métathèse** bk. *göçüşme*.

**métathétique** bk. *göçüşme*.

**onomatopée** *yansımali*. bk. *yansımali*.

**onomatopéique** bk. *yansımali*.

**sürçme** Sözcüklerin söylenişinde ses veya hece sıralarının değişmesi, unutulması veya sözcüğe yeni ses ve hecelerin eklenmesi veya sözcüklerin başka sözcüklerle karıştırılması, dil sürçmesi, *lapsus*.

**yansımali** Doğadaki insan dışı canlı cansız varlıkların çıkardığı sesleri, gürültüleri taklit etme yoluyla oluşturulmuş sözcük. Örn. Ağızlardaki *tosbağa* sözünün birinci bölümündeki *tos* sözü yansımali (*onomatopéique*) bir biçimdir. Bu sözün çağdaş Türk yazı dilleri ve ağızlarındaki *tısbāğa* ve *pısbāğa* sözcükleri de yansımali biçimlerdir.